

DIZIONARIO BIOGRAFICO DEGLI ITALIANI, cilt 35, Roma 1989, XVII+493 sayfa. Yayıncısı: Istituto della Enciclopedia Italiana.

Şimdi elimde bulunan bu eser, Avrupa'daki benzerlerinin üzerinde yükselen bir eserin dizinidir. Ortaya çıkardıkları görkemli ciltler sayesinde Miladî beşinci asırdan başlayarak çağımıza kadar İtalya'da yetişen kişiler ile, yabancı yerde doğmakla beraber bu kültürü benimsemiş kişileri sıralamaktadırlar. Böyle bir işi de başaran, İtalyan Ansiklopedisi'ni (Enciclopedia Italiana) çıkaran kuruluştur. 1925 yılında bir büyük ansiklopedi neşrine girilen İtalya'da ilk mali desteği tanınmış sanayici ve sonradan siyasete de atılan Giovanni Treccani verdi. Bundan dolayı ansiklopedinin adı finansör ile özdeşleşmiştir. Aynı zamanda eksikliği duyulan bir kişiler ansiklopedisinin yaratılmasını sağlayan Treccani, doğduğu kent olan Milano'nun büyük boyda onbeş ciltlik bir tarihini araştırmacılar istedikten sonra, neşretmeyi de başarmıştı. İtalyan Kişiler Ansiklopedisi için 1925 yılında başlatılan çalışmalar biraz fazla süren bir hazırlık döneminden sonra 1960 yılında ilk cildin neşrinden sonra olgunluğa kavuştu. Örnek alınan ve sonra da geçilen çalışmalar arasında, Almanların çıkardığı "Allgemeine Deutsche Biographie", İngilizlerin "Dictionary of National Biography", Fransızların "Biographie Française" adlı eserler de bulunmaktadır. Maddeler çok geniş tutuldu ve her bir satırına bilimsel seviye verildiğinden dolayı, ilk otuz cilt içinde ancak A-C harfleri bitirildi. Bu mekân içinde oniki bin madde ele alındı. Fakat bununla da yetinilmeyip bir bir zeyil (Supplemento A-C) eklenerek, muhtemel hatalar ve atlamalar aşgariye indirilmiştir. Şimdi ise, benzerlik veya başka bir sebeple aranılan şahsın hangi cilt içinde olacağını kolaylaştıran bir cilt hazırlanmıştır. Anabashiktan sonra görevi, doğum ve ölüm yeri verilmekte ve en son cildi ile sayfası işaret edilmektedir. 402 sayfalık bu bölümden sonra makale verenlerin adı bulunmaktadır. Böyle bir çalışma, İtalyan araştırmacılar kadar yabancıları da ilgilendirdiği için, madde yazmaktan geri durmamışlardır. Türk tarihi ile yakından ilgili olan kişilerden bazısını müteveffa Franz Babinger kaleme almıştı. Bunlardan bazıları ve özellikleri şunlar idi: Giovanni Maria Angiolello, viaggiatore, storico (gezgin, tarihçi) Vicenza 1451/52-aynı yer 1525, cilt 3, sayfa 278; Baffo Cecilia, Sultana ottomana (Osmanlı padişah hanımı), Paro, Yunanistan 1525-Istanbul 1583, cilt 5, sayfa 163.

Teodoro Balbi, Dahiele Barbarigo, Niccolò Barbarigo diye görülen kişiler için "patrio veneziano" (Venedik'li soylu) diye kısa bir bilgi görülmekle beraber, Osmanlı Devleti nezdinde ülkelerinin temsilcileri olduklarını belirtmeliyim. Franz Babinger ayrıca Marino Barlezio ve Luigi Bassano gibi, Türk kültürü üzerine eser kaleme almış kişileri de bu ciltler içinde açıklamıştı. Türk dünyası ile temas kurmuş ve ayrıca diplomat, asker, casus, sanat-kâr kişiler de zaman zaman Osmanlı toprakları içinde görev aldılar. Bunların bir dökümünü ilerde çalışan bir kütüphanecinin çıkarması beklenir. Kaydetmem gereken en önemli kişi muhakkak bizim Çağoğlu Sinan Paşa Batılılar tarafından Scipione Cicala diye tanınan zattır. Babası Visconte ile birlikte Osmanlı esiri olduktan kısa bir süre sonra yükselen Sinan Paşa'nın faaliyeti çeşitli araştırmacılar tarafından hep önyargılı ele alındı. Bu ansiklopedi için kaynakları tekrar inceleyip üzerinde duran Gino Benzoni ise tarafsızlığına gölge düşürmeden (cilt 25, s. 300) başarılı bir madde kaleme almıştı.

Enstitü'nün başarılı çalışmalarından biri sayılan bu dizi, böyle faydalı bir cilt sayesinde alanında tek kalmış görünmektedir. Kalan harflerin daha kaç cilt tutacağını kim tahmin ederse, dünya kehanet tarihine geçebilir. Ne kadar uzun sürerse sürsün, hiç bir zaman de-

gerini yitirmeyeceği gibi, aradan geçecek yüzyıllar sonra bile, belirli bir ciddi çalışmanın rneđi olarak kalacaktır. Yayınladığı bir dizi ihtisas ansiklopedileri birikimi sayesinde gerçekleştiren Enstitü, miras aldığı geleneği göz kamaştırıcı bir şekilde devam ettirmektedir. lkesinde meydana gelen hkmet değişikliklerinden her zaman kendisini koruyan Enstitü giriştiği daha başka neşriyti da her zaman için başarılı bir şekilde sonraki nesillere aktaracaktır.

PROF. DR. MAHMUT H. řAKIROĐLU